

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
آ	مقدمه
۱	تاریخچه صنعت برق
۲	هیتر
۳	بویلر
۷	توربین
۹	ژنراتور
۱۴	ترانسفورماتور
۱۸	پست های فشار قوی
۱۹	کلیدهای قدرت
۲۲	پست های برق قدرت
۲۵	پست
۳۲	اجزای تشکیل دهنده پست ها
۳۴	خصوصیات برقگیر
۴۰	ترانسفورماتور

۴۱ استقامت الکتریکی روغن

۴۴ ترانسفورماتورهای جریان و ولتاژ

۴۶ ترانسفورماتورهای تغذیه داخلی

۴۷ سکسیونر قیچی ای

۵۰ نکاتی در مورد نصب پایه ها و ترانس

۵۲ تعویض پایه فیوز سوخته

۵۳ چند نکته ای در مورد آزمایش اتصالات ایمنی ترانس

۵۴ کتاکتور

۵۹ STOP & START

۵۹ چراغ های سیگنال

تاریخچه صنعت برق :

صنعت برق در ایران از سال ۱۲۸۳ شمسی با بهره‌برداری از یک دیزل ژنراتور ۴۰۰ کیلوواتی که توسط یکی از تجار ایرانی بنام حاج حسین امین‌الضرب تهیه و در خیابان چراغ‌برق تهران (امیر کبیر) فعلی گردیده بود آغاز می‌شود.

این موسسه بنام دایره روشنایی تهران بود و زیر نظر بلدیة اداره می‌شد. این کارخانه روشنایی چند خیابان عمده تهران را تامین می‌کرد، خانه‌ها برق نداشته و تنها به دکانهای واقع در محله‌ها برق داده می‌شد و روشنایی آن از ساعت ۷ الی ۱۲ بود و بهای برق هم براساس لامپی یک ریال هر شب جمع‌آوری می‌شد. از سال ۱۳۱۱ اولین کارخانه برق دولتی به ظرفیت ۶۴۰۰ کیلووات در تهران نصب گردید، ولی مردم از گرفتن امتیاز خودداری می‌کردند و به همین دلیل برای پیشرفت کارها برای کسانی که انشعاب برق می‌گرفتند یک کتور مجانی به عنوان جایزه در نظر گرفته می‌شد. چند سال بعد وضع تغییر کرد و کار به جایی رسید که انشعاب برق سرقتی پیدا کرد.

هیتر :

گرمکن یا هیتر دستگاههایی هستند که توسط آن آب ورودی به بویلر را گرم می کنند تا درجه حرارت آب بالا رود تا به تجهیزات و لوله های بویلر آسیب نرسد، این عمل توسط هیترها انجام می شود، هیترها به دو صورت وجود دارند :

۱- هیترهای باز

۲- هیترهای بسته

هیترهای باز : هیترهایی هستند که حرارت را مستقیم به آب منتقل می کنند.

هیترهای بسته : هیترهایی هستند که حرارت را از طریق لوله ها و محیط به آب منتقل می کنند.

به هیترهایی که قبل از پمپ تغذیه قرار می گیرند هیترهای فشار ضعیف گفته می شود و به هیترهایی که بعد از پمپ تغذیه قرار می گیرند هیترهای فشارقوی گفته می شود.

سوپر هیتر : بخاری که از درام خارج می شود دارای قطره های آب می باشد که باعث می شود پره های توربین آسیب ببینند و خوردگی و پوسیدگی در پره ها ظاهر شود برای اینکه بخار به توربین آسیب نرساند باید قبل از برخورد به پره های

توربین به بخار خشک تبدیل شود، این عمل (خشک کردن) توسط سوپر هیتر انجام می شود.

فرق هیتر و سوپر هیتر این است که : هیتر باعث می شود که درجه حرارت آب ورودی به بویلر زیاد شود ولی سوپر هیتر باعث می شود بخار ورودی به توربینی به بخار خشک تبدیل شود.

بویلر :

آب پس از خروج از پمپ تغذیه (Feed Pump) و شیر یکطرفه وارد اکونومایزر می شود که اولین قسمت دیگ بخار می باشد، که حاوی تعدادی لوله موازی است که در آخرین مرحله دود خروجی از بویلر لوله های اکونومایزر قرار دارند داخل این لوله ها آب تغذیه ورودی به بویلر جریان دارد این آبها مادامی که لوله های اکونومایزر را طی می کنند حرارت دود را جذب نموده و سپس به درام هدایت می گردند. بنابراین اکونومایزر سبب می گردد که راندمان بالا برود.

آب در درام با آبهای داخل آن مخلوط شده و سپس از طریق لوله های پائین آورنده به لوله های دیواره ای و محوطه احتراق وارد می شود، همانطور که از نام محوطه احتراق پیداست، فضایی است که عمل احتراق در آن صورت می گیرد. اطراف این محوطه تعداد زیادی لوله های موازی نزدیک به هم که به لوله های

دیواره‌ای موسوم هستند پوشیده شده است. بخشی از حرارت حاصل از احتراق از طریق تشعشع و جابجایی به این لوله‌ها منتقل می‌گردد، اینها نیز حرارت را به آب داخل خود منتقل می‌نمایند. بنابراین در کوره هر سه نوع انتقال حرارت با یکدیگر انجام می‌گیرد. حاصل این تبادل حرارت جذب حرارت توسط آب داخل لوله‌ها و تبدیل آن به بخار است. به عبارت دیگر کلیه بخاری تولیدی دیگ در این لوله‌ها ایجاد می‌شود، از طرف دیگر جذب حرارت توسط لوله‌های دیواره‌ای باعث خنک شدن فضای اطراف کوره می‌شود و لذا شکلی از نظر عایقکاری دیواره‌های اطراف محفظه احتراق پیش نخواهد آمد پس می‌توان گفت که لوله‌های دیواره‌ای همانطور که از نامشان پیداست دیواره کوره را تشکیل می‌دهند. حرکت جریان آب در داخل لوله‌های دیواره‌ای از پائین به بالاست هرچه آب در طول کوره به طرف بالا حرکت کند حرارت بیشتری را جذب نموده و در نتیجه بخار بیشتری تولید می‌گردد. در بویلرهای گردش طبیعی، این حرکت به صورت طبیعی انجام می‌گیرد و لذا در خاتمه در لوله‌های دیواره‌ای، مخلوطی از آب و بخار خواهد بود که به محض ورود به درام آب و بخار از یکدیگر جدا می‌شوند. در بویلرهای گردش اجباری، جریان آب در داخل لوله‌های دیواره‌ای به کمک یک پمپ که در مسیر لوله‌های پائین آورنده نصب است انجام می‌گیرد.

در بویلرهای بونسون نیز این جریان به کمک پمپ آب تغذیه انجام می گردد
و ساختمان این بویلر به گونه ای است که احتیاج به درام نمی باشد و بخار تبدیل
شده مستقیماً به سوپر هیتر می رود.

بطور کلی درام دو وظیفه اصلی را بعهدہ دارد :

۱- عمل نمودن به عنوان یک مخزن ذخیره که جهت دیگ بخار :

درام می تواند با ذخیره آب و یا بخار در خود در شرایط بحرانی بهره برداری
از بویلر مقداری از نیازهای ضروری آب و یا بخار را تامین نماید.

۲- تقسیم آب و بخار :

آب و بخار ایجاد شده در لوله های دیواره ای وارد درام شده و به وسیله
تجهیزاتی که در داخل درام وجود دارد آب و بخار کاملاً از هم جدا شده و به این
ترتیب امکان عبور بخار بدون ذرات آب بطرف سوپر هیتر فراهم می شود.

در درام اعمال دیگری نظیر تقسیم یکنواخت آبهای ورودی از طریق

اکنونمایزر و یا تزریق محلولهای شیمیایی به بویلر نیز انجام می گیرد. هوای مورد

لزوم احتراق توسط فنهای FD.Fan تامین می شود بنابراین فن با توجه به مکشی که

ایجاد می نماید هوای محیط را مکیده و در کانالهایی که در نهایت به محوطه

احتراق (مشعلها) ختم می شود به جریان می اندازد. فنها دارای انواع و اقسام

می‌باشند، نظیر فنهای جریان شعاعی و یا فنهای جریان محوری و یا ترکیبی که در طراحی دیگ بخار با توجه به مقدار هوای لازم و فشار آن و همچنین راندمان مورد نظر یکی از این انواع انتخاب می‌گردند.

برای کنترل مقدار هوای ورودی به بویلر و از دریچه‌های کنترل هوای استفاده می‌گردد. غالباً این دریچه‌ها به صورت اتوماتیک کنترل می‌گردند، البته طبیعی است که با دست نیز قابل کنترل هستند در مسیر دود نیز چنین دریچه‌هایی وجود دارد که به صورت باز یا بسته عمل می‌کنند.

GR.Fan : این فنها مقداری از گازهای خروجی از بویلر را پس از اکونومایزر گرفته و مجدداً در کوره بویلر به جریان می‌اندازد این کار معمولاً جهت کم کردن حرارت دودی که از دودکش خارج می‌شود است. اکونومایزر باعث می‌شود راندمان بالا رود زیرا آب حرارت دود را جذب نموده و در قسمتهای بعد سوخت کمتری برای بالا بردن درجه حرارت آب لازم است.

آخرین مرحله مسیر دود، دودکش است که گازهای خروجی از بویلر را به محیط بیرون هدایت می‌نماید. طبیعی است ارتفاع دودکش نقش تعیین کننده‌ای در هدایت دود و عدم آلودگی محیط دارد.

سوخت دیگهای بخار در کشورمان، سوختهای مایع و گاز تشکیل می دهند که بیشتر مازوت و گاز طبیعی برای سوخت مشعلهای محفظه احتراق استفاده می شود. آب ورودی به بویلر باید دمای آن حداقل 195 باشد تا به لوله ها و تجهیزات بویلر آسیب وارد نکند.

توربین :

توربین های بخار دسته ای از توربو ماشینها را تشکیل می دهند که عامل در آنها بخار آب می باشد توربین بخار برای نخستین بار در پایان قرن گذشته به عنوان ماشین حرارتی بکار گرفته شده و از آن زمان تا کنون پیشرفت های زیادی در طراحی، ظرفیت، تولید و راندمان آنها حاصل شده که امروزه به صورت گسترده در نیروگاههای حرارتی و نیز برخی از واحدهای صنعتی دیگر بکار گرفته می شوند.

بخار سوپر هیترو و رودی به توربین که حاوی مقدار قابل ملاحظه ای انرژی حرارتی است در آنجا به انرژی جنبشی تبدیل شده و در نهایت بصورت کار مکانیکی بر روی روتور بدل می گردد. مزایای عمده توربین بخار نسبت به سایر محرکهای مکانیکی سرعت بالا (توربین های بخار در صورتی که مستقیماً با ژنراتور کوپل شوند، دارای دور 3000 RPM و در صورتی که از طریق جعبه دنده به

هم مرتبط گردند، دور آنها می تواند بیشتر باشد)، ابعاد کوچک و امکان تولید قدرت بالای آنها می باشد.

توربین های ضربه ای و عکس العملی، اولین مدل های توربین بخار بوده که در آنها بخار در جهت محوری پس از چندی برادران ژونگستروم نخستین توربین بخار شعاعی را که در آن منبسط می شود، بخار در جهت شعاعی منبسط می گردید را ابداع نمودند.

توربین های ژونگستروم فاقد پره های ثابت هستند و از دودمیک متفاوت تشکیل یافته اند که بر روی آنها چندین مرحله پره هایی در محیط دوایر متحدالمرکز نصب شده است. در اثر انبساط بخار پرها و نیروی عکس العمل ناشی از آن دیسکها در دو جهت مختلف و با سرعتی یکسان شروع به چرخش می کنند، به این ترتیب هر کدام از آنها می توانند محرک یک ژنراتور باشند.

امروزه اغلب توربین های بخار دارای چندین مرحله انبساط بخار در پرها هستند که پره های اولیه به صورت ضربه ای و پس از آن به صورت مخلوطی از ضربه ای و عکس العملی است.

از نظر تعداد مراحل انبساط بخار، توربین ها به سه دسته تقسیم می شوند :

الف) توربین‌های یک مرحله‌ای (HP : فشارقوی).

ب) توربین‌های دو مرحله‌ای (HP : فشارقوی و LP : فشار ضعیف).

ج) توربین‌های سه مرحله‌ای (HP : فشارقوی، IP : فشار متوسط و LP : فشار ضعیف).

در توربین‌های نوع اول : بخار پس از انبساط در انتهای پوسته وارد کندانسور می‌شود، در توربین‌های نوع اول LP و HP می‌توان گفت یکپارچه‌اند و در نوع دوم این عمل در دو پوسته جدا از هم صورت می‌گیرد و بخار خروجی از پوسته LP وارد کندانسور می‌گردد، در نوع سوم که برای واحدهای با قدرت بالا بود و بخار پس از انبساط در پوسته HP (فشارقوی) به بویلر بازگشته و در لوله‌های بار گرمایی می‌گیرد و پس از آن وارد پوسته IP (فشار متوسط) شده در نهایت بخار از این پوسته به پوسته LP (فشار ضعیف) فرستاده شده و از آنجا به کندانسور زیر می‌شود. البته توربین‌های مدرن امروزی با قدرت 600MW به بالا دارای دو پوسته LP مجزا از هم می‌باشند.

ژنراتور :

جزئی از یک نیروگاه می‌باشد که برای تبدیل انرژی مکانیکی دوران شناخت

ژنراتور به انرژی الکتریکی از آن استفاده می‌شود.

ژنراتورهای موجود در نیروگاه بخاری (توربو ژنراتور) از نوع ژنراتور سه فاز سنکرون (همزمان یا دور ثابت) و معمولاً دو قطبه می باشد که از دو قسمت اساسی روتور و استاتور تشکیل گردیده است. ژنراتورها با قدرت های بالا اصولاً به صورت دو قطب ساخته می شوند که برای فرکانس 50Hz شبکه با سرعت 3000RPM می گردند () که در آن n سرعت گردش روتور ژنراتور و f فرکانس شبکه و p تعداد جفت قطب می باشد. روتور ژنراتورها به صورت یک تکه فولاد نورد شده ساخته شده شیارهایی در جهت طولی روی آن وجود دارد و در این شیارها شمش هایی قرار داده شده است که بر اثر عبور جریان مستقیم از داخل شمش ها، روتور به صورت آهنربا در می آید برای انتقال جریان تحریک به روتور از رینگ های لغزشی استفاده می شود. در داخل محیط استاتور ژنراتور سه سیم پیچ با همدیگر 120 مکانی اختلاف فاز دارند پیچیده شده است. بر اثر دوران روتور، فلوی مغناطیسی متغیری سیم پیچی های استاتور را قطع کرده و ولتاژ سه فازی در سیم پیچی ها استاتور القاء می کنند به طوری که هر چه مقدار جریان DC عبوری از روتور کم و زیاد شود ولتاژ القاء شده در سیم پیچ ها کم و زیاد می شود.

تحریک ژنراتور :

به وجود آوردن ولتاژ تحریک از طریق اتصال به رینگ‌های لغزشی روتور

ژنراتور توسط جاروبکها به وجود می‌آید، روشهای گوناگونی برای تحریک

استاتور وجود دارد که اجمالاً به چند نوع آن اشاره می‌کنیم:

۱- تحریک توسط ژنراتور جریان دائم: در این روش ژنراتور جریان دائم

مستقیماً روی روتور AC نصب گردیده که با چرخش ژنراتور AC در ژنراتور

جریان دائم، ولتاژ مستقیم به وجود آمده روتور توسط جاروبکها به روتور ژنراتور

وصل گشته به این ترتیب جریان تحریک ژنراتور تامین می‌نماید.

۲- تحریک تریستوری: در این روش از تریستور جهت یکسو کردن ولتاژ

متناوب و تبدیل آن به ولتاژ مستقیم جهت تامین جریان تحریک استفاده می‌شود.

بدیهی است که ولتاژ متناوب مستقیماً از خروجی ژنراتور توسط ترانسفورماتور

تحریک تامین می‌شود. زاویه آتش تریستورها برای میزان کردن ولتاژ یکسو شده

توسط رگولاتور انجام می‌شود.

۳- تحریک دینامیکی: در این روش از یک موتور آسنکرون جداگانه برای

به حرکت درآوردن روتور یک ژنراتور جریان مستقیم استفاده می‌شود، جریان

مستقیم تولید شده جریان تحریک ژنراتور را تامین می‌کند.

۴- ژنراتور بدون جارو : در این روش در روی ژنراتور، یک ژنراتور سه فاز

با قطب‌های خارجی کوپل نموده‌اند. جریان متناوب در سیم‌پیچ روتور این

ژنراتورها توسط دیودهای سیلیسیم که در روی محور جا داده شده است، با

محور با محور روتور به چرخش در می‌آید یکسو شده و پس از تبدیل به جریان

دائم، توسط کابلی که از داخل محور ژنراتور عبور می‌کند به سیم‌پیچی تحریک

ژنراتور هدایت می‌گردد لازم به توضیح است روشهای ۱ و ۳ و ۴ را تحریک

دینامیکی و روش ۱ را تحریک استاتیکی می‌نامند.

حفاظت ژنراتور :

ژنراتورها مهمترین و با ارزشترین دستگاههای نیروگاهها می‌باشند و نقص

داخلی آنها علاوه بر زیانی که به خود ژنراتور وارد می‌کند باعث قطع شدن

قسمت زیادی از انرژی نیروگاه می‌گردد وظیفه دستگاههای حفاظتی ژنراتور پیدا

نمودن خطا در مراحل ابتدائی است و در صورت لزوم قطع ژنراتور از شبکه و

برداشتن تحریک می‌باشد اصولاً خطاهایی که در ژنراتور اتفاق می‌افتد یا در اثر

کمبود و نقصان ایزولاسیون و عایق‌بندی قسمتی از سیم‌پیچ ژنراتور و کابل‌های

ارتباطی آن است و یا بستگی به عوامل خارجی دیگر دارد، لذا حفاظت ژنراتور

به دو دسته تقسیم می‌شود :

۱- حفاظت در مقابل خطاهای داخلی : این خطاها ممکن است در سیم پیچ

استاتور مثل اتصال بین دو فاز و اتصال حلقه و اتصال زمین رخ دهد و یا در

روتور مثل اتصال زمین و اتصال حلقه و قطع تحریک اتفاق بیفتد.

۲- حفاظت در مقابل خطرات خارجی : این خطاها ممکن است در شبکه

پیش آید، مانند اتصال کوتاه در شبکه و بار نامتعادل و ازدیاد ولتاژ در اثر برداشتن

قسمت بزرگی از بار ژنراتور، یا ممکن است در وسیله گرداننده روتور ژنراتور

پیش آید، مثل خراب شدن توربین و قطع بخار وسایل حفاظتی. باید سریعاً

قسمت معیوب و اتصالی شده را پیدا کرده و نه تنها ژنراتور را از شبکه خارج

کند بلکه انرژی که سبب اتصالی و خطا شده است را نیز از بین ببرد و علاوه بر

ان تحریک را قطع کند و دستگاه خاموش کننده جرقه را بکار اندازد تا از

خسارت به ژنراتور جلوگیری شود.

سنکرونیزم :

ژنراتورها اصولاً به تنهایی کار نمی کنند بلکه تعدادی از آنها بطور موازی

شبکه فیزیکی را تغذیه می کنند لذا قبل از وصل کردن ژنراتور به ژنراتور دیگر یا

شبکه دیگر، باید شرایط زیر برقرار باشد :

۱- برابری ولتاژها.

۲- برابری فرکانسها.

۳- برابری فاز اختلاف سطحها.

۴- ترتیب صحیح فازها.

همانطور که قبلاً گفته شد برابر کردن ولتاژ ژنراتور با ولتاژ شبکه توسط تغییر دادن مقدار جریان تحریک ژنراتور عملی است و برابر کردن فرکانسها توسط تعداد دور توربین انجام می پذیرد. برای کنترل آن از دو ولت متر و فرکانس متر نشان دهنده استفاده می شود که اغلب به صورت ولت متر و فرکانس متر دابل در نیروگاه بکار می رود. جهت رفع اختلاف فاز ولتاژها در نیروگاههای کوچک از لامپهای خاموش و یا روشن و نیز در نیروگاههای مدرن از سنکرون اسکوپ استفاده می شود. اگر ژنراتوری که باید با شبکه پارالل شود سریع و یا آهسته تر از حد معمول بچرخد عقربه سنکرون اسکوپ به جهت چپ یا راست منحرف می شود که شرایط مطلوب واقعی وقتی است که عقربه سنکرون اسکوپ روی صفر بایستد.

ترانسفورماتور :

اصول کار ترانسفورماتور عبارت است از دستگاه الکترو مغناطیسی ساکنی که برای تبدیل انرژی الکتریکی جریان متناوبی از یک ولتاژ به ولتاژ دیگر با ثابت ماندن فرکانس بکار می رود.

بطور کلی می توان گفت که در ترانسفورماتور انتقال انرژی الکتریکی از مدار اولیه به ثانویه بواسطه میدان مغناطیسی هسته انجام می شود با توجه به اینکه مدارهای اولیه و ثانویه از نظر الکتریکی نسبت به یکدیگر عایق می باشند ترانسفورماتورها یکی از عناصر مهم مدارهای الکتریکی به شمار می آیند که امکان بوجود آوردن یک سیستم ساده انتقال و توزیع با ولتاژهای مختلف را فراهم می کنند.

نیروگاهها معمولاً در مجاورت صنایع انرژی (رودخانه ها - معادن زغال سنگ و نفت و غیره) ساخته می شوند در حالی که مصرف کننده های انرژی الکتریکی امکان دارد حدود چند صد کیلومتر با آنها فاصله داشته باشند. تولید کننده و مصرف کننده توسط مدارهای واحدی بهم دیگر مربوط می شوند که ایجاد سیستم پیچیده تولید - انتقال توزیع را می نمایند.

در نیروگاههای انرژی الکتریکی، بوسیله ژنراتورهایی با ولتاژ نامی کمتر از 20kv تولید می شود. که برای انتقال این انرژی الکتریکی به مصرف کننده و جهت افزایش توانایی انتقال انرژی و کم کردن تلفات باید ولتاژ خطوط انتقال را افزایش داد، علاوه بر آن مصرف کننده های صنعتی به ولتاژهای 6kv و 20kv و غیره و مصرف کننده های خانگی به ولتاژ 220v و موتورهای به ولتاژ 380v نیاز دارند به این ترتیب لازم است ولتاژ خط در چند مرحله افزایش پیدا کند که هر دو عمل توسط ترانسفورماتور انجام می گیرد. ترانسفورماتورهایی که در شبکه انتقال و توزیع بکار می روند، اغلب دارای قدرت های تا چند صد مگاوات می باشند، ترانسفورماتورهای قدرت نامیده می شوند. ترانسفورماتورها همچنین در مدار کنترل و اندازه گیری (ترانسفورماتورهای اندازه گیری) و دستگاههای حرارتی (ترانسفورماتورهای کوره های الکتریکی) و جوشکاری و غیره بکار می روند و اغلب آنها به صورت سه فاز می باشند، طرز کار آنها شبیه سه عدد ترانسفورماتور یک فاز می باشد که هسته آهنی آنها مشترک است.

توانسفورماتورها اصولاً به دو نوع هسته ای و جداری (زرهی) ساخته می شوند. در نوع هسته ای هر کدام از سیم پیچ های اولیه و ثانویه روی یک بازوی هسته آهنی پیچیده شده اند. و در نوع جداری سیم پیچ های اولیه و ثانویه روی یک

بازوی هسته آهنی و به روی همدیگر پیچیده می شوند. نوع جداری برای ترانسفورماتورهای فشار ضعیف و نوع هسته‌ای برای ترانسفورماتورهای فشارقوی با صرفه‌تر می باشد.

مهمترین عیب ترانسفورماتورهای سه فاز این است که اگر سیم‌پیچی یکی از فازهای آن معیوب شود باید تمام ترانسفورماتور را از سرویس خارج کرد و تعمیر آن گران تمام می شود. در تاسیسات بزرگ صرفه‌نظر از جنبه‌های اقتصادی ترجیح می دهند که چهار دستگاه ترانسفورماتور تک فاز مشابه استفاده کننده که سه‌تای آنها در مدار سه فازه بکار رفته چهارمی به عنوان رزرو نگه داشته می شود. از این نوع ترانسفورماتورها در سد شهید عباس‌پور اهواز بکار برده شده است.

انواع ترانسفورماتورهای موجود در نیروگاه بخار :

از جمله ترانسفورماتورهای مهم نیروگاه بخار می توان، ترانس اصلی (Station Tran)؛ ترانس واحد (Unit Tran)؛ ترانس کمکی (Station Tran)؛ ترانس تحریک (Exciter Tran) و ترانس کمکی داخلی (Internal Auxiliary Tran) را می توان نام برد.

حفاظت ترانسفورماتور :

ترانسفورماتور که یکی از مهمترین اجزاء یک نیروگاه می باشد باید در مقابل کلیه خطاهایی که آن را تهدید می کند حفاظت شود، این خطاها را می توان به

خطاهای داخلی و خارجی و خطاهای غیرالکتریکی تقسیم نمود (خطاهای داخلی ترانسفورماتور می تواند اتصال کوتاه و یا اتصال زمین در داخل ترانسفورماتور باشد که جهت حفاظت ترانس در مقابل اتصال کوتاه داخلی می توان رله ؛ فیوز ؛ رله جریان زیاد زمانی و رله دیفرانسیل بکار برد. همچنین برای حفاظت ترانس در مقابل اتصال زمین می توان از رله اتصال زمین استفاده کرد.

خطاهای خارجی ترانسفورماتور عمدتاً اتصالی شدن در شبکه و اضافه بار و ازدیاد ولتاژ در اثر موج سیار ناشی از رعد و برق و یا قطع و وصل کردن کلید می باشد که اتصالی شدن در شبکه را می توان توسط فیوز با رله جریان زیاد یا رله دیستانس سنجید و فرمان لازم جهت ادامه کار و یا عدم کار ترانسفورماتور را توسط رله های مذکور صادر نمود. اضافه بار در ترانس توسط دماسنج یا رله جریان زیاد قابل اندازه گیری و حفاظت است و برای جلوگیری از ورود ولتاژ زیاد در اثر امواج سیار به داخل ترانسفورماتور، می توان از برق گیر استفاده نمود.

خطاهای غیرالکتریکی عمدتاً کمبود روغن ترانسفورماتور و یا نقص فنی در دستگاههای خنک کننده روغن و یا در تنظیم کننده ولتاژ ترانسفورماتور می باشد.

پست های فشارقوی :

پست های فشارقوی برای چهار منظور زیر ساخته می شوند :

۱- پست های بالا برنده ولتاژ : این پست ها بلافاصله بعد از نیروگاه به منظور بالا بردن ولتاژ تولیدی توسط ژنراتورها جهت انتقال نیروی برق از نیروگاه به محل مصرف ساخته می شود.

۲- پست های پائین آورنده ولتاژ : این پست ها معمولاً در قسمت توزیع و جهت پائین آوردن ولتاژ برای مصرف کننده ها ساخته می شود.

۳- کلید خانه : این پست ها فقط به منظور قطع و وصل خطوط مختلف و پارالل کردن خطوط و غیره ساخته می شود.

۴- مخلوطی از پست های بالا برنده ولتاژ و کلید خانه یا پست های پائین آورنده ولتاژ و کلید خانه.

کلیدهای قدرت :

کلیدهایی که در شبکه و در پست های فشارقوی بکار می روند کلیدهای قدرت نام دارد که به سه دسته تقسیم می شوند :

۱- دژنکتورها.

۲- سکسیونر.

۳- سکسیونر زمین.

دژنکتورها :

کلیدهای قابل قطع زیر بار هستند که می توان آنها را در زیر بار قطع و وصل نمود، مکانیزم عمل این کلید شبیه کلیدهای معمولی است با این تفاوت که در موقع قطع و وصل به علت ولتاژ زیاد در دو سر کلید و عبور جریان زیاد جرقه شدیدی بین دو سر کلید بوجود می آید و همچنین باعث آتش گرفتن کلید و خورد شدن کنتاکتهای آن می شود برای خاموش کردن این جرقه اولین روش، قطع و وصل کنتاکتهای کلید در یک تانک پر از روغن بوده که خود باعث حجیم شدن روغن می شود.

در حال حاضر ساخت کلیدهای قدرت پیشرفتهای زیادی نموده است و بر

این اساس محیط خاموش کننده جرقه به ترتیب زیر تقسیم بندی می شود :

1- Air Breek C.B : هوا عامل خاموش کردن جرقه می باشد.

2- Oil C.B : روغن عامل خاموش کردن جرقه می باشد.

3- Minimum - Oil C.B : روغن عامل خاموش کردن جرقه می باشد.

4- Air Blast C.B : هوای فشرده عامل خاموش کردن جرقه می باشد.

5- SF6 C.B : گاز هگزا فلورئور گوگرد عامل خاموش کردن جرقه می باشد.

6- Vacuum C.B : محیط خلاء عامل خاموش کردن جرقه می باشد.

سکسیونر :

قطع و وصل این کلیدها در حالت بدون بار انجام می پذیرد و تحت بار نباید آنها را قطع و وصل نمود و بیشتر در دو طرف کلیدهای قدرت قرار می گیرند که برای تعمیرات روی کلیدهای قدرت باید سکسیونرهای دو طرف را قطع نمود.

انواع سکسیونر به قرار زیر است :

۱- سکسیونر تیغه ای.

۲- سکسیونر کشونی.

۳- سکسیونر دورانی.

۴- سکسیونر قیچی ای.

سکسیونر زمین :

جهت اطمینان از بی خطر بودن عملیات تعمیر و نگهداری روی خطوط و به منظور دفع بارهای موجود روی اجزاء مختلف برقی از این کلید استفاده می شود که ارتباط این اجزاء را با زمین برقرار می کند. بعد از عملیات تعمیر کلید را به حالت اول باید باز گرداند.

باس بارها :

ارتباط الکتریکی ترانسفورماتورها - سکیونرها و دزنکتورها و غیره را باس بار

برقرار می کند، که به انواع زیر تقسیم می شود :

۱- باس بار ساده.

۲- باس بار دوبل.

۳- باس بار کمکی.

۴- باس بار یک نیم کلیدی

علاوه بر تجهیزات اساسی که قبلاً توضیح داده شد لوازم دیگری نیز در

پست ها وجود دارد که به اختصار نقش و نحوه عملکرد آنها را توضیح می دهیم :

۱- ترانسفورماتورهای اندازه گیری :

۱-۱- ترانسفورماتور جریان C.T .

۱-۲- ترانسفورماتورهای ولتاژ P.T .

۱-۳- ترانسفورماتورهای ولتاژ خازنی : که برای ولتاژهای 230kv و 400kv

کاربرد دارد.

۲- سیستم مخابراتی خطوط انتقال یا P.L.C : که از سیمهای انتقال انرژی

می توان جهت انتقال خبر استفاده کرد.

۳- برق گیر : در اثر القاء جریان شدیدی که در مواقع رعد و برق از ابر و

زمین صورت می گیرد ولتاژ خطوط انتقال به چندین برابر ولتاژ ولتاژ معمولی

می رسد. و علاوه بر آن در مواقع مانور کردن روی سیستم یا به عبارت دیگر قطع

و وصل کلیدها نیز با این افزایش ولتاژ مواجه خواهیم بود، این افزایش ولتاژ برای

عایق الکتریکی تجهیزات موجود در پست ها خطرناک است و ممکن است آنها را

از بین ببرد از این رو برق گیر ورودی به پست استفاده می شود و نصب می گردد.

پست های برق نیروگاه :

نیروگاه دارای دو پست برق می باشد :

۱- پست واحدهای ۱ و ۲ و ۳ که پست برق 63kv / 230kv می باشد.

۱- پست واحدهای ۴ و ۵ که پست برق کلید خانه می باشد.

ژنراتورهای واحدهای ۱ و ۲ هر کدام ولتاژ 13.8kv با قدرت 37.5mw * 2 تولید

می کنند که توسط ترانسفورماتور 63kv / 13.8kv به ولتاژ 63kv تبدیل می شود و به

پست ولتاژ ۶۳ / ۲۳۰kv نیروگاه انتقال می یابد و همچنین ولتاژ 230kv به شبکه

انتقال می یابد، ژنراتور واحد 3 ، ولتاژ 13.8kv با قدرت 120mw تولید می کند که

توسط ترانسفورماتور 63kv / 13.8kv به ولتاژ 63kv تبدیل می شود که به پست ولتاژ ۶۳ /

جهت خرید فایل word به سایت www.kandoo.cn.com مراجعه کنید
یا با شماره های ۰۹۳۶۶۰۲۷۴۱۷ و ۰۹۳۶۶۴۰۶۸۵۷ و ۰۶۶۴۱۲۶۰-۵۱۱ تماس حاصل نمایید

۲۳۰ kv نیروگاه انتقال می یابد و به ولتاژ 230kv تبدیل می شود و به شبکه انتقال

می یابد.

ژنراتورهای واحد 4 و 5 هر کدام ولتاژ 20kv با قدرت 320mw تولید می کنند و

توسط ترانسفورماتور 20/230kv به ولتاژ 230kv تبدیل می شود، به پست کلید خانه

نیروگاه انتقال می یابد و از آنجا به شبکه برق متصل می شود. به پست های نیروگاه

پست سوئیچ یارد می گویند.

مصرف کننده های نیروگاه :

مصرف کننده های نیروگاه به دو دسته تقسیم می شوند :

۱- مصرف کننده های AC .

۲- مصرف کننده های DC .

جهت خرید فایل word به سایت www.kandoo.cn.com مراجعه کنید
یا با شماره های ۰۹۳۶۶۰۲۷۴۱۷ و ۰۹۳۶۶۴۰۶۸۵۷ و ۰۶۶۴۱۲۶۰-۰۵۱۱ تماس حاصل نمایید

مصرف کننده های AC :

عبارتند از پمپها - فنها - کمپرسورها و سیستم روشنایی.

موتورها به دو نوع تقسیم می شوند :

۱- موتورهای که قدرت نامی آنها زیاد است و از 100kw به بالا می باشند

و با ولتاژ نامی بالا کار می کنند (6 kv) مانند موتورهای FD Fan و JR Fan و

بویلر فید پمپها.

۲- موتورهای که قدرت نامی آنها پائین است و معمولاً با چهارصد ولت

کار می کنند مانند پمپهای روغن خنک کننده ها و غیره.

مصرف کننده های DC :

مصرف کننده های DC دو حالت می باشند :

۱- حالت عادی.

۲- حالت اضطراری.

حالت عادی :

عبارتند از مدارات کنترل و فرمان و سیستم کامپیوتر و سیستم آلام و تلفن و

آیفون.

حالت اضطراری :

مانند پمپ‌های DC توربین و پمپ سیل ژنراتور که سیستم برق DC آن به اهمیت زیاد مصرف کننده‌های DC شین مربوطه همیشه باید برقرار باشد، در حالت عادل از شین اضطراری نیروگاه انشعابی گرفته و به ولتاژهای مورد نیاز تبدیل می‌کند و سپس توسط کتی فایر یکسو می‌شوند.

اگر به عللی شین اضطراری بی‌برق می‌شود منبع مورد اطمینان دیگر باطری خانه می‌باشد که از یکسری باطری اسیدی به صورت سری - موازی به هم وصل شده‌اند تشکیل می‌شود و مستقیماً با شین DC در تماس است؛ طراحی به نحوی است که کار باطری شارژ را نیز انجام می‌دهد. باطری خانه تا 2 ساعت برق واحد را می‌تواند تامین نماید.

مقدمه - پست

از آنجایی که برای تاسیس پستهای انتقال انرژی بودجه عظیمی مصرف و ماهها وقت لازم است تجهیزات و وسایل آن خریداری و تهیه و نصب و راه اندازی گردد لازم است از نگهداری آن نهایت دقت و تلاش به عمل آید زیرا در جهان امروز خصوصاً در کشورهای پیش رفته صدمه دیدن تجهیزات و دستگاههای موجود در پستهای برق تحت هر عنوانی تقریباً موضوعی منسوخ و فراموش شده

است. زیرا که صدمه دیدن تجهیزات و دستگاههای موجود در پستهای انتقال

انرژی کلا ناشی از چند عامل بوده که ذیل به این عوامل اشاره شده است: ۱-

عوامل خارجی (External): مانند برخورد صائقه به خطوط انتقال انرژی با

تجهیزات موجود. ۲- عوامل داخلی (Internal): مانند اضافه ولتاژ- های ناشی از

قطع و وصل مدار (Transient Over Voltage) ۳- عوامل جوی: مانند باد باران- یخ

زدگی- سرمای شدید و... ۴- عوامل ناشی از بهره برداری غیراصولی: مانند عدم

بازدید به موقع و اصولی از تجهیزات در حال کار، عدم توجه به عیوب و

اشکالات- بیش آمده و اعمال در- گزارش آنها (مخصوصا در مراحل اولیه عیب)

عدم به کار-گیری مقررات و دستورالعملهای تدوین شده ۵- عوامل

مربوط به سرویس و نگهداری صحیح تجهیزات: مانند تاخیر در سرویس

دستگاهها- عدم استفاده از دستورالعملهای سازنده و...

پیشرفت تکنولوژی و دانش و تجربه بشری و به کار گیری حفاظت های لازم

برای طراحی اولیه پست های برق سبب شده است که دیگر عوامل جوی و یا

عوامل داخلی و خارجی نتواند موجب صدمه دیدن تجهیزات و دستگاههای

موجود در پستها گردد اما عدم بهره برداری و یا سرویس نگهداری صحیح هنوز

در بعضی از کشورها و در برخی از بخشهای کشور ما نیز یکی از عوامل عمده

در صدمه دیدن نا هنگام تجهیزات و عدم استفاده کامل از عمر مفید بسیاری از این

دستگاهها (مخصوصاً تجهیزات آسیب پذیر در سوئیچ پستها) باشد.

بازدیدهایی که توسط کارشناسان مختلف از پستهای برق بعضی از کشورهای

صنعتی به عمل آمده است نشانگر آن است که در اکثر این کشورها، اپراتورهای

پستها از بین افراد با تجربه که دارای شناخت کافی از تجهیزات - پستها می باشند .

انتخاب می شوند زیرا که آنها می توانند با دانش و تجربه خود و با به کارگیری

مقررات و دستورالعملهای موجود از بسیاری از صدمات وارده به تجهیزات

جلوگیری و در مواقع اضطراری با تصمیم گیری صحیح و به موقع در خروج

دستگاههای معیوب از خسارت های گسترده جلوگیری نمایند.

اطلاعات مورد نیاز برای انتخاب محل - پست

- پارامترهایی که اثر عمده ای برای انتخاب محل پست دارند عبارتند از :

۱- نوع پست

در رده ولتاژی 230kv,400kv - پستها به دو صورت معمولی و -گازی می تواند

احداث کردند که بسته به -پست فضای و زمین مورد نیاز خواهد بود به علاوه

مشخص شدن پست در عواملی که برای تعیین محل پست - دخالت خواهند

داشت تاثیر خواهد گذارد به طوریکه پستهای نوع گازی از عوامل خارجی و جوی

مانند آلودگی ها جوی و حیوانات و - پرندگان مصون بوده ولی پستهای روباز از

عوامل خارجی تاثیر زیادی خواهند پذیرفت .

۲- برآورد بار و ظرفیت پست :

ظرفیت در نظر گرفته شده برای پست با توجه به برآورد بار فعلی مرغوبیت حمل

بار در برآورد فعلی (محل تراکم آن) و رشد ایمنی بار منطقه یعنی پیش بینی کوتاه

مدت و پیش بینی دراز مدت صورت خواهد گرفت که تاثیر به سزایی در

مساحت پست خواهد داشت .

۳- تعداد فیدرها و سطوح ولتاژ :

تعداد سطوح ولتاژ پست تعداد فیدرهای هر سطح ولتاژی نقش تعیین کننده ای در

رابطه با فضای مورد نیاز پست خواهد داشت .

۴- جهت و محل ابتدا و انتهای خطوط انتقال نیرو :

برای سهولت ورود خروج خطوط از پست به دیگر پستها لازم است تعداد

خطوط انتقال با توجه به توسعه آن و هم این طور جهت آنها مشخص باشد تا با

انتخاب محل مناسب پست در ارتباط با مسیر خطوط و طول آنها انتخاب اصلح

صورت گیرد .

۵- وضعیت - پست از نظر استقرار ساختمانهای جنبی

تعریف پست :

محل برقی که مولد از قبیل ترانسفورماتورها, کلیدها و غیره به منظور تبدیل یا مبادله انرژی چون لازم است که از یک طرف در نقاط مختلف (تولید, انتقال و توزیع) ولتاژهای متفاوت داشته باشیم و از دیگر شبکه ارتباطی وجود داشته باشد. بنابراین مراکز که این عملیات (قطع و وصل کردن و تبدیل سطح ولتاژ را در نقاط انتخاب) را انجام دهند ضرورت پیدا می کند. این مراکز به پستهای فشار قوی موسوم می باشند که بستگی به سطح ولتاژ آنها طراحی و وسایل و تجهیزات آنها از قبیل وسایل قطع و وصل ترانسفورماتورها, وسایل ارتباط دهنده و سیستم های حفاظتی - پیچیده تر و با اهمیت تر می گردد.

انواع پستها :

الف - پستهای بالابرنده ولتاژ (پست نیروگاهی)

ب- پستهای توزیع کاهنده ولتاژ

ج- پستهای کلید زنی

پست های بالابرنده ولتاژ

چون ولتاژ تولیدی ژنراتورها به علت محدودیتهای که در ساخت آنها وجود دارد محدود می باشد لازم است که برای انتقال قدرت الکتریکی آن را به ولتاژ بالا برد و بدین جهت از پستهای بالا برده ولتاژ استفاده می گردد .

پستهای توزیع کننده ولتاژ

ولتاژ مورد نیاز مصرف کنندگان بنا بر دلایل اقتصادی در چند مرحله کاهش می یابد و به این منظور از پستهای توزیع کاهنده ولتاژ استفاده می گردد .

پستهای کلید زنی

این پستها در واقع هیچگونه تبدیل ولتاژی را انجام نمی دهند بلکه فقط وظیفه شان ارتباط خطوط شبکه به یکدیگر است .

پستها از نظر کلی و نوع تجهیزات به دو نوع تقسیم می شوند .

الف - پستهای باز (بیرونی) Outdoor

ب- پستهای بسته (داخلی) In door

انواع پستهای باز :

الف - پستهای باز

ب- پستهای هوایی

الف : پستهای باز پستهایی هستند که هوای آزاد عایق بین فاز ها و قسمت‌های برقدار بازمین می باشد و بنابراین لازم است فواصل معینی بین قسمت های برقدار برقرار گردد و علاوه بر آن ایمنی افرادی که در محوطه پست عبور می کنند بایستی فواصل مشخص و معینی بین تجهیزات و زمین در نظر گرفته شود در این پستها تجهیزات مستقیماً در معرض عوامل جوی از قبیل برف , باران , یخ , آلودگی - و غیره قرار می گیرد .

ب : پستهای هوایی پستهای توزیع در ولتاژ - 20 KV به پایین هستند که روی پایه های سیمانی یا چوبی نصب می گردند .

پستهای بسته (GIS) :

پستهای گازی در بعضی مناطق به عللی از قبیل کمبود جا و یا آلودگی بیش از حد (مناطق ساحلی) امکان احداث پستهای معمولی نمی باشد از پستهای گازی استفاده می شود .

لازمه کوچک - شدن پستهای فشار قوی , کوچک کردن فواصل شین ها و دستگاههای فشار قوی است و چون هوا دارای استقامت الکتریکی معینی است نمی توان فاصله شین ها را از مقادیری معین کوچکتر انتخاب کرد لذا برای عایق کردن قطعات از یکدیگر و نزدیک کردن فواصل شین ها به یکدیگر از عنصر

دیگری غیر از هوا که دارای استقامت الکتریکی در حدود ۳ برابر هوا است و

اولین مرتبه در کلیدهای گازی sf6 از آن استفاده گردید پستهای فشار قوی

کیسولی از سال ۱۹۶۷ به تدریج در شهرهای بزرگ و مناطق پر جمعیت به

خصوص در اروپا نصب و با اطمینان کامل مورد بهره برداری قرار گرفت .

مزایای پست های بسته :

اشغال فضای کمتر (حدود ۱۰ تا ۱۵٪ فضای مورد

نیاز برای پستهای باز) بی صدا بودن , فاقد تشعشعات فرکانس زیاد , سرویس

کمتر بوده و از اتصال قطعات پیش ساخته به هم تشکیل می شوند .

گاز sf6 که به عنوان عایق در این پست ها به کار می رود عایق بسیار خوبی است

از عوامل خارجی و جوی مثل گرد و خاک و باد و طوفان و غیره در آن بی اثر

است و چون تمام قطعات زیر فشار در داخل کیسولها قرار دارند از امکان

هیچگونه تماس سهوی با قطعات زیر ولتاژ ممکن نیست و به این جهت خالی از

خطرات برق زدگی و برق گرفتگی است و احتیاج به هیچگونه حصار و

محدودیتی ندارد .

اجزا تشکیل دهنده پست ها :

۲- برقگیر

۳- لاینتراپ

۴- سکسیونر

۵- دیژنکتور

۶- ترانسفورماتورهای قدرت

۷- ترانسفورماتورهای جریان (ct) و ولتاژ (pt)

۸- ترانسفورماتورهای تغذیه داخلی و یا زمین

۹- سیستم های جبران کننده از قبیل راکتور یا خازن

۱۰- شبکه زمین

۱۱- رله های حفاظتی

۱- سوئیچگیر : به مجموعه ای از تجهیزات فشار قوی گفته می شود که عمل

ارتباط فیدرهای مختلف را به باس بار (شین) و یا قسمت های مختلف باس بار

را به یکدیگر در یک سطح ولتاژ معین انجام می دهد .

شین یا BUSBAR : محل تقسیم اصلی برق را باس بار یا شین می گویند .

فیدر : فیدر یک هادی است که پست یا نیروگاه را به محلی که قدرت باید

توزیع شود وصل می نماید .

برقگیر :

برقگیر در حقیقت یک ایزولاسیون ناقص است و تخلیه الکترونی در اثر اختلاف سطح ضربه ای زیاد حتماً انجام می گیرد و بارهای موجود در موج بسیار از طریق تاسیسات فشار قوی خارج می گردد بدون اینکه مزاحمتی برای شبکه به وجود آورد . در موقع کار عادی شبکه برقگیر که بین فاز و زمین بسته شده مانند یک عایق عمل می کند ولی به محض اینکه ولتاژ کار برقگیر تجاوز کرد مانند یک گیرنده موج سریع عمل می کند و جریانی که توسط برقگیر از راه قوس الکتریکی به زمین هدایت می شود باعث هدایت اختلاف سطح زیاد به زمین می گردد .

برقگیرهای 3KV تا 30KV برای جریان ضربه ای 5KA و برقگیرهای 60 تا 220KV برای 10KA ساخته می شوند و جریانهای هدایت شونده ضربه ای که تا امروز در شبکه ها سنجیده شده در بیش از ۹۰٪ ضربه ها از 1KA تجاوز نمی کند .
برقگیرها متناسب با V_{wa} حاصل از اختلاف سطحی که با فرکانس فعال در محل نصب ممکن است وجود داشته باشد انتخاب می شوند .

ماکسیموم مقدار این اختلاف سطح فعال در هر حال نباید از ۱/۱۵ اختلاف سطح نامی شبکه تجاوز کند . در ضمن نوع شبکه (زمین شده و زمین نشده) در نتیجه

مقدار ازدیاد ولتاژ فازهای سالم در اثر زمین شدن از فازها نیز در انتخاب ولتاژ

برقگیر و عملکرد صحیح برقگیر بسیار موثر است .

نظر به اینکه محدوده ای که در کنترل و محافظت برقگیر قرار می گیرد کوچک

است لذا بهتر است که همیشه برقگیر در نزدیکی وسیله ای که در تاسیسات با

ارزش تر است نصب شود به عنوان مثال در کنار یک ترانسفورماتور در پست .

کنترل برقگیر :

مشخص شدن تعداد دفعات عملکرد برقگیر معمولاً سیم زمین برقگیر از داخل

دستگاهی بنام کنترل برقگیر عبور می دهند .

نکاتی که در مورد نصب برقگیرها باید توجه کرد :

- ۱- باید اتصال زمین برقگیر کامل باشد
- ۲- برقگیر باید در مجاورت دستگاههای حفاظت شونده قرار داده شوند

۳- سیم اتصال زمین برقگیر باید به اتصال زمین مشترک پست وصل باشد

۴- سیم اتصال زمین باید هیچگونه پیچش یا حلقه نداشته باشد زیرا اندوکتانس اضافه در مقابل جریان تخلیه به وجود می آید .

۵- بهتر است از کابل‌های رشته ای با مقاطع ۲۵، ۳۵، ۵۰ اینچ استفاده

شود

۶- در موقع نصب برقگیر باید توجه داشت که هرگونه هادی فلزی

چه دارای ولتاژ سیستم و چه زمین باشد در خارج یک کره

فرضی به شعاع r و دور برقگیر باشد.

این شعاع از فرمول زیر محاسبه می شود:

V_m : ولتاژ نامی برقگیر بر حسب KV

R : شعاع فرضی بر حسب mm $R=12 * V_m$

وظیفه برقگیر کاستن اضافه ولتاژها به مقادیری است که استقامت عایقی

تجهیزات قابلیت تحمل آن را داشته باشند با بروز اضافه ولتاژ بالاتر از مقدار معینی

برقگیر هادی شده و ولتاژ با عبور جریان از مقاومت غیر خطی محدود می گردد

پس از کاهش اضافه ولتاژ جریان قطع شده و سیستم به کار خود ادامه می دهد

اضافه ولتاژها در اثر رعد و برق، تخلیه جوی و یا قطع و وصل کلیدها می توانند

به وجود آیند.

خصوصیات برقگیر - ایده ال:

۱- مقاومت آن در ولتاژ نامی بی نهایت باشد.

۲- در هنگام کار عادی شبکه مقاومت آن به گونه ای باشد که ولتاژ آن برابر ولتاژ

نامی سیستم باشد.

۳- زمان عملکرد صفر باشد برای اینکه امواج صاعقه دارای زمان بسیار کمی است.

۴- پس از رفع اضافه ولتاژ سریعاً به حالت خود برگردد.

انواع برقگیر :

از انواع برقگیر می توان برقگیر میله ای ، سیلیکونی و برقگیر با مقاومت غیر

خطی اکسیدروی (ZNO) را نام برد .

سیم برقگیر و زمین :

سیمهای برقگیر (زمین) برای حفاظت خطوط انتقال در برابر تخلیه جوی و زمین

کردن مطمئن دکلهای انتقال به کار می روند . اهمیت سیم برقگیر در حفاظت

خطوط انتقال توسط مطالعات که روی آذرخش صورت گرفته به اثبات رسیده

است و استفاده از آن در کلیه خطوط متداول شده است .

تعداد سیمهای برقگیر در هر سیستم تابعی از ساختمان دکل و سطح لازم چتر

حفاظتی می باشد . معمولاً تعداد این سیمها در هر سیستم یک یا دو عدد

می باشد گاهی هم از سه سیم در یک سیستم استفاده می شود هر سیم قادر است

سطحی را زیر پوشش حفاظتی خود قرار دهد که فرم هندسی و طرق محاسبه آن
به روش های متفاوت در مباحث فشار قوی بررسی می شوند .

در صورتی که از سیم برقگیر استفاده شود باید این سیم در هر دکل جداگانه و یا
حداقل در هر ۳۰۰ متر به کار زمین شود .

جنس سیم برقگیر از جنس فولاد سفید شده بوده و گاهی نیز از جنس آلومینیوم
فولاد می باشد .

لایتراب :

به سیستمی که در خطوط فشار قوی نصب می شود اطلاق می شود که از طریق
آن می توان به پستهای دیگر اطلاع رسانی نموده که به آن تلفن PLC گویند .
ترانسفورماتور :

۱- انرژی الکتریکی را از یک مدار به مدار الکتریکی دیگر بدون

تغییر در فرکانس انتقال می دهد .

۲- این عمل بر اساس القای الکترومغناطیسی انجام می شود .

ترانسفورماتورها می توانند افزایشده یا کاهشده باشند ترانسفورهای افزایشده ولتاژ را

افزایش داده و ترانسفورماتورهای کاهشده ولتاژ را کاهش می دهند.

جهت خرید فایل word به سایت www.kandoo.cn.com مراجعه کنید
یا با شماره های ۰۹۳۶۶۰۲۷۴۱۷ و ۰۹۳۶۶۴۰۶۸۵۷ و ۰۶۶۴۱۲۶۰-۰۵۱۱ تماس حاصل نمایید

ترانسفورماتورهای قدرت :

ترانسفورماتورهای قدرت یکی از اجزای مهم پستهای فشار قوی می باشند و نوع هر پست را از روی نسبت تبدیل ترانسفورماتورهای مشخص می کند مثلاً ترانسفورماتور قدرت 600KV /230kv ترانسفورماتورهای قدرت بسیار گران بوده و رقم بالایی را از نظر هزینه در احداث یک پست فشار قوی به خود اختصاص می دهند .

با ذکر ارقامی در این مورد به اهمیت ویژه ترانسفورماتورهای قدرت در پستهای فشار قوی پی می بریم .

به عنوان مثال قیمت یک ترانسفورماتور 230KV/63kv حدود ۱/۴ میلیارد تومان است (این ارقام با دلار ۱۷۵ تومان محاسبه گردیده است).

لذا با توجه با اهمیت این ترانسفورماتورها دستگاههای حفاظتی و کنترل برای آنها پیش بینی می شود - تا ترانسفورماتور را در مقابل شرایط نا مساعد داخلی و خارجی محافظت نماید. در صفحه بعد دستگاههای حفاظت کنترل ترانسفورماتور نام برده شده است .

۱- وسایل کنترل حرارت :

حرارت مضرترین عامل در ترانسفورماتور می باشد . حرارت زیاد عمر مواد عایقی

را کم کرده و ممکن است خسارتی به ترانسفورماتور وارد سازد .

این وسایل عبارتند از :

الف- دماسنج روغن که روی بدنه ترانسفورماتور نصب می شود.

ب- دماسنج سیم پیچ

ج- روغن نما

د- رطوبت گیر رادیاتورها که روی بدنه ترانسفورماتور نصب می شوند و بوسیله

پنکه ، پمپ روغن خنک می شود .

۲- رله بو خهلس : رله بسیار مهمی جهت حفاظت ترانسفورماتور در مقابل شرایط

نامساعد داخلی می باشد .

این شرایط عبارتند از:

الف- بروز قوس الکتریکی بین قسمت های حامل جریان مانند سیم پیچ و

ترمینالهای داخلی

ب- بروز قوس الکتریکی بین قسمت های حامل جریان با بدنه یا هسته

ترانسفورماتور

ج- کاهش سطح روغن در اثر جک کردن روغن از بدنه ویا لوله های

ترانسفورماتور

د- بروز اتصال کوتاهها بین اجزای داخلی ترانسفورماتور

۳-رله محافظ مخزن روغن ترانسفورماتور

۴-رله محافظ تب چنجر:

دستگاه تنظیم کننده ولتاژ ترانسفورماتور ها در زیر بار است محدوده معمول

تنظیم ولتاژ معمولاً " ۱۰٪ + ولتاژ نامی ترانسفورماتور است .

نقش روغن در ترانس :

روغن در ترانسها دو نقش مهم دارد اولاً " بهمراه کاغذ بعنوان عایق عمل می کند

ثانیاً " عمل انتقال حرارت ناشی از تلفات مس و آهن را بعهده دارد.

تلفات آهن : تلفات ناشی از فوکو و هیستریزیس

تلفات مس : تلفات ناشی از

بنابراین روغن انتخابی باید دارای استقامت الکتریکی زیاد , ضریب تلفات عایقی

کم ومقاومت مخصوص زیاد باشد روغن انتخابی باید دارای چگالی کم باشد تا

بتواند لابلای سیم پیچ ها و پردهای رادیاتور حرکت نموده وعمل انتقال حرارت

را انجام دهد . همچنین روغن انتخابی باید دارای نقطه اشتعال بالا باشد تا بعنوان

عامل محرکی جهت آتش سوزی نباشد. روغن انتخابی نباید موادی تولید نماید که باعث خوردگی کاغذ و یا اجزاء دیگر ترانس گردد و یا در خود رسوبات ولجن تولید کند که باعث جلوگیری از گردش روغن شود.

استقامت الکتریکی روغن :

در هنگام کار ترانس روغن ترانس در معرض درجه حرارتی در حدود ۹۵- است لذا روغن دائما" در معرض تغییرات شیمیایی بوده و با گذشت زمان تغییر رنگ داده و کدر می شود زیرا موادی مثل اسیدها، رزین ها و رسوبات در روغن تشکیل می شود این اسیدها به کاغذ موجود در روغن یا قسمت های فلزی حمله ور شده و باعث از بین رفتن آنها می شود همچنین رسوبات و رزین ها روی هسته و سیم پیچ های ترانس نشسته مانع حرارت و خنک شدن هسته می شوند برای روغن ها عدد اسیدی که میزان غلظت اسیدی را در روغن نشان می دهد نباید از ۳٪ بیشتر و میتوان غلظت رسوبات نباید از ۵٪ بیشتر باشد

از طرفی در قسمت بالای ترانس یک منبع انبساط روغن وجود دارد که روغن را در ترانس می چرخاند از طریق این قسمت روغن با هوای اطراف در ارتباط است اگر روغن رطوبت هوا را جذب کند استقامت الکتریکی آن بشدت کاهش و تلفات عایقی آن افزایش می یابد برای جلوگیری از جذب رطوبت هوا از یک

رطوبت گیر یا سیلیکازل در قسمت منبع انبساط روغن استفاده می‌شود برای

تشخیص مناسب یا نامناسب بودن یک روغن مشخصات مهم آن عبارتست از:

۱- بررسی ولتاژ فروپاشی یا استقامت الکتریکی

۲- بررسی ضریب تلفات عایقی

۳- تعیین مقاومت مخصوص روغن

۴- تعیین غلظت اسیدی

۵- تعیین غلظت رسوبات

۶- تعیین میزان رطوبت داخل روغن

۷- تعیین میزان گازحل شده در روغن

۸- میزان ضریب شکست نور در روغن

۹- رنگ و وضعیت ظاهری

۱۰- نقطه اشتعال

۱۱- تعداد و ابعاد ذرات معلق روغن

۱۲- وزن مخصوص

دستورالعمل برقرار نمودن ترانسفورماتور ها پس از پایان کار گروههای تعمیراتی:

۱- در صورتی که ترانس جهت کار گروه تعمیراتی از مدار خارج بوده پس از

پایان کار طی نشانه تکمیل شده توسط گروه تعمیرات به اپراتور داده می شود.

۲- پس از اعلام کار و دعوت ضمانتنامه تکمیل شده مسئول پست یا اپراتور وقت محل کار را به دقت بازدید نمایند .

۳- درخواست برقرار نمودن ترانسفورماتور به دیسپاچینگ ملی منطقه ای و توزیع اعلام در صورت موافقت و هماهنگی لازم اقدام به برقرار نمودن نمایند.

۴- وسایل هشدار دهنده جمع آوری گردد .

۵- سکسیونرهای ارت یا ارت دستی از دو طرف ترانس باز شوند.

۶- بمبهاوض های ترانس در مدار قرار گیرند .

۷- در کنتور ورودی ترانس وصل گردد تا ترانس برقرار شود (قبل از وصل در کنتور باید توجه نمود تب ترانس روی حداقل باشد)

۸- با تغییر تب ترانس ، ولتاژ خروجی را به حد نرمال برسانید . (می توان بطور اتومات عمل کرد)

۹- در صورت نیاز دکمه فرمان تب چنجر هر دو ترانس را روی دستی یا اتومات قرار دهید .

۱۰- دژنکتور خروجی را وصل کنید .

۱۱- در صورت نیاز و پارالل بودن تب دو ترانس را دستی با هم برابر کنید و

سیستم master-follower را از solo خارج کرده و روی master-follower قرار دهید.

(یکی از ترانس ها master و دیگری follower).

دستورالعمل خارج نمودن و در مدار آوردن ترانسهای زمین :

ترانس زمین در پستها همراه با ترانس قدرت در مدار قرار می گیرند و کلید

ورودی خالی ندارند بنابراین خارج نمودن و در مدار آوردن آن همراه با ترانس

قدرت می باشد و عملیات اضافی صورت نمی گیرد.

تغییر تب ترانس زمین فقط در حالت بی برق بودن ترانس امکان دارد (no-load)

و برای بالا بردن ولتاژ خروجی بر عکس ترانس قدرت باید تب را پایین آورد.

ترانسفورماتورهای جریان و ولتاژ:

این ترانسفورماتورها بمنظور جدا کردن مدار دستگاههای اندازه گیری و محافظتی

از شبکه فشار قوی بکار برده می شوند و در نقاط مهم متصل می گردند این

ترانسفورماتورها بطور کلی به ترانسفورماتورهای ابزاری یا ادواتی موسوم می

باشند.

علل استفاده از این ترانسفورماتورها به قرار زیر است:

۱- کوچک کردن لوازم اندازه گیری

۲- ایزوله کردن تجهیزات فشارقوی و ضعیف

۳- ایمنی جان افراد

الف- ترانسفورماتورهای جریان (ct):

ct دارای دو سیم پیچ اولیه و ثانویه جدا از هم می باشد که بر روی هسته آهنی پیچیده می شوند. سیم پیچ اولیه ترانسفورماتور جریان بطور سری در مسیر جریان قرار می گیرند و در طرف ثانویه آن آمپر متر وصل می گردد.

سیم پیچ اولیه با تعداد دور کم و قطر زیاد و قطر کم می باشد. معمولاً نسبت

تبدیل ترانسفورماتورهای جریان طوری است که در صورت عبور جریان نامی از

اولیه آن، از مدار ثانویه ۱ یا ۵ آمپر عبور خواهد نمود (مثلاً " ۱۰۰\ ۵)

ترانسفورماتورهای ولتاژ (pt) :

سیم پیچ اولیه ترانسفورماتورهای ولتاژ بطور موازی با شبکه ای نصب می گردد

که لازم است مقدار ولتاژ آن اندازه گیری شود و در هر سطح ولتاژ طوری

طراحی شده اند که در اولیه ولتاژ عادی شبکه و در دور ثانویه ۱۰۰ یا ۱۱۰

خواهیم داشت مثلاً"

ترانسفورماتورهای ولتاژ بصورت معمولی و cvt عرضه می شوند. vt c از نظر

اقتصادی برای ولتاژهای بالا مناسب است (63kv به بالا) از cvt علاوه بر استفاده

بعنوان یک ترانسفورماتور ولتاژ , بمنظور انتقال امواج مخابراتی نیز استفاده می شود .

ترانسفورماتور تغذیه داخلی :

همانطوریکه از نام پیدا است از این ترانسفورماتور برای تغذیه تجهیزات داخلی پست استفاده می شود در پست هایی که ثانویه ترانسفورماتور به صورت اتصال مثلث باشند این ترانسفورماتور برای ایجاد اتصالات زمین به منظور حفاظت کردن و کنترل نیز مورد استفاده قرار می گیرد . در این گونه موارد به منظور ایجاد یک اتصال زمین از طریق نقطه صفر و نصب رله های جریانی در مسیر آن جهت حفاظت شبکه در زمان به وجود آمدن اتصال کوتاه در شبکه استفاده می شود .

خازن ها :

یکی دیگر از اجزای پستها خازن ها می باشند . خطوط انتقال در بارهای سنگین ، ترانسفورماتورها و بلاخره بعضی از مصرف کنندگان از قبیل موتورها باعث پایین آمدن ضریب قدرت شبکه می گردند .

پایین آمدن ضریب قدرت به علت افزایش اثرات سلفی باعث افزایش جریان و در نتیجه افزایش تلفات و افزایش افت ولتاژ می گردد .

راکتورها :

در بارهای بس بیک در خطوط انتقال طویل (در حدود ابعاد از نیمه شب) مقدار جریان خط کم شده و جریان کاپاسیتو (خازنی) خط افزایش یافته و در نتیجه اثرات خازنی خط افزایش و اثرات سلفی خط کاهش می یابد چون افت ولتاژ از مجموع برداری افتهای مقاومتی، سلفی و خازنی بدست می آید در اینحالت ولتاژ طرف بار از ولتاژ منبع بیشتر می شود لذا برای برقراری تعادل بین قدرت راکتیو خازنی و سلفی از راکتور استفاده می کنند.

در زمستان احتیاج به نیروی اضافه برای باز کردن آنها نیست.

سکسیونر دورانی به صورت یک فاز ساخته می شود و بیشتر به نوع شین بندی شبکه، سه تایی آن به صورت متوالی در کنار هم و یا به صورت سری در شبکه سه فاز نصب می گردد. تمام قطبها توسط اهرم و میله به طور مکانیکی به هم متصل و مرتبط می شود و دارای فرمان واحدی می باشند که معمولاً کمپرسی و در حالت اضطراری دستی است.

به طوری که در موقع قطع و یا وصل سکسیونر پایه ها حول محور خود در جهت خلاف یکدیگر به اندازه ۹۰ درجه می چرخد و باعث قطع و وصل کنتاکت ها می شوند.

سکسیونر قیچی ای :

این سکسیونر برای فشارهای خیلی زیاد باس بار مناسب است زیرا سمت اینکه کنتاکت ثابت آن را شین با سیم هوایی تشکیل می دهد احتیاج به دو پایه عایقی مجزا از یکدیگر که در فشارهای خیلی زیاد بسیار مناسب باعث بزرگی ابعاد و سنگینی وزن آن می شود ، ندارد و فقط شامل یک پایه عایقی است که جنگ یا تیغه قیچی مانند کنتاکت دهنده روی آن نصب می شود و با حرکت قیچی مانندی با شین ، با سیم هوایی ارتباط پیدا می کنند .

مورد استعمال سکسیونر قیچی ای که به آن سکسیونر یک ستونی نیز گفته می شود در شبکه است که دارای دو شین به ازای هر فاز در سطوح و ارتفاع مختلف نسبت به زمین و بالای هم باشد و سکسیونر ارتباط عمودی بین این دو شین را فراهم می سازد.

ب) کلیدهای قابل قطع زیر بار

به علت اینکه در بیشتر شبکه ها و پست های کوچک ، کلید قدرت و سکسیونر در وسایل اضافی مربوط به آنها منابع زیادی از مخارج و هزینه های کل تاسیسات را شامل می گردد و به علت اینکه در اغلب موارد نصب کلیدهای قدرت قطع و وصل سریع آن حتماً لازم و ضروری نیست و کلید قابل قطع زیر بار مورد استفاده قرار می گیرد . این کلید در ضمن اینکه وظیفه یک سکسیونر را انجام می

دهد باید قادر باشد مانند یک دژنکتور قدرتهای کوچک الکتریکی را نیز قطع کند

.لذا در سکسیونر قابل قطع زیر بار باید وسیله ای برای قطع فوری جرقه باشد .

این نوع کلید ها دارای قدرت وصل زیاد جریانهایی حدود 25-75KA را به نحوی

وصل نیست کند و لی قدرت کم و از 150-400A یعنی در حدود جریان نامی آن

تجاوز نمی کند لذا نتیجه می شود که این کلید برای اتصال کوتاه ساخته شده و

مناسب هم نیستند به همین دلیل در صورتی می توان آن را در شبکه فشار قوی به

کار برد که آن را مجهز به قطع کننده جریان اتصال کوتاه از قدرت قطع کلید را

توسط فیوز محدود و مهار کرد .

از آنچه گفته شد می توان نتیجه گرفت که سکسیونر قابل قطع زیر بار فقط برای

جریان نامی شبکه مناسب است و جریان اتصال کوتاه را فیوز قطع کند البته باید

متذکر شد پس از قطع جریان اتصال کوتاه توسط سوختن فیوز باعث قطع کلید به

طور خودکار و سرفاز می گردد .

ج) کلید قدرت یا دژنکتور

کلیدی که برای عبور جریان مدار در شرایط نرمال و قطع آن در حالت نرمال و یا

شرایط اتصالی به کار می رود . کلید قطع کننده مدار یا دژنکتور یا Circuit Breaker

نامیده می شود .

دژنکتور دارای مکانیزمی است که به طور مکانیکی (با استفاده از فنر های شارژ شده) مغناطیس های الکتریکی، هیدرولیکی با هوای فشرده کنتاکتها را باز و بسته می کند. روغن عایق، هوا، هوای فشرده و خلاء به عنوان محیط قطع کننده قوس و همچنین به عنوان دی الکتریکی که کنتاکتها را بعد از قطع قوس عایق می نماید به کار می رود.

اگر لازم است که مدار به طور اتوماتیک در موقع اضافه بار یا اتصال کوتاه قطع شود از دژنکتوری که دارای مکانیزم تریپ می باشد استفاده می گردد بنابراین دژنکتورها در جاهاییکه مدار مانند اتصال کوتاه و اضافه بار مورد نظر می باشد نیز به کار می رود (نیروگاه ها و پستهای فشار قوی).

دژنکتورهای فشار قوی معمولاً به وسیله یک کلید یا وسیله کنترل از راه دور و یا به وسیله رله هایی که از پیش تنظیم شده با استفاده از مدار جریان مستقیم عمل می نماید.

دستورالعمل در ارتباط با قطع و وصل بریکرها :

- ۱- بعد از هر فرمان وصل به بریکر بایتنس در سوئیچ یا رد بازدید تا مطمئن شوید کلید نشان دهنده های پل های بریکر در وضعیت وصل قرار دارد و چنانچه یکی از پلها در وضعیت قطع قرار داشت، سریعاً بریکر را از

اطلاق فرمان و در صورت لزوم در محل سوئیچ یا در قطع و موضوع را
به مرکز کنترل گزارش دهید .

۲- بعد از هر فرمان قطه به بریکر نیز بهتر است از محل (سوئیچ یارد) بازدید
و وضعیت قطع کامل را مشاهده نماییم .

۳- هر گاه روغن عایقی (در بریکرهای روغنی) و یا گاز (بریکرهای SF6) از
قسمت محفظه خارش کننده (Arcinychamer) به علت نشت یا هر علت
دیگر تخلیه گردد ضمن اطلاع سریع به مرکز کنترل، سرپرست بهره
برداری پست (مسئول پست) و یا واحد تعمیرات بایستی از طریق سایر
بریکرها، بریکر عیوب ایزوله و وقتی کاملاً بی برق گردید سپس نسبت
به قطع آن اقدام گردد .

۴- برای جلوگیری از ایجاد اختلال در عمل کرد بریکرها می بایستی مسیر
های آن در فصل سرما روشن و به طور مرتب مورد بازدید قرار گیرد .
معمولاً هر کویل دارای دو نوع هیتر می باشد که یکی از آنها به طور دائم
روشن و هیتر دیگر با ترموستات به طور معمول بین ۱۷ تا ۲۰ درجه تنظیم
می گردد قطع و وصل می گردد .

((نکاتی درمورد نصب پایه ها و ترانس))

فاصله بین پایه ها در فشار ضعیف می باشد. فاصله بین پایه ها در فشار

متوسط میباشد. فاصله بین دو پایه برای اینکه ترانس بین آنها نصب

کند 180cm باشد. برای اینکه از پایه های 9-600 استفاده شود منظور این است که

یعنی بار تا حدود 600kg را می تواند تحمل کند و بیشتر از آن خطرناک می

باشد و رأس آن تا یک متر می باشد و منظور از 9m این است که طول آن 9m می باشد.

منظور از استفاده از 12-600 پایه این است که می تواند باری تا حدود 600kg را می

تواند تحمل کند و بیشتر از آن خطرناک باشد و منظور از 12 این است که رأس

آن 1.5 متری می باشد و منظور طول 12m می باشد. برای نصب ترانس اغلب یکی از

پایه ها 9-600 دیگر از پایه ها 12-600 می باشد که در طرف ترانس قرار می

گیرد پایه 12-200 اکثرا برای جاهایی که بار زیاد روی آن نباشد و همچنین برای

عبوری استفاده می کند جاهایی که زاویه دارد باشد از پایه از 9-600 استفاده می

کنیم که تحمل بار 150cm می باشد در صورتیکه بین 20-25cm باشد به هم اتصال پیدا

کرده و باعث جرقه و سوختگی می شود.

تعویض پایه فیوز سوخته:

برای تعویض پایه فیوز شده اول فیوز جعبه را کشیده و بعد از آن فیوزهای اصلی جعبه را که کتور نام دارند می کشند و در آن هیچگونه برقی وجود ندارند و بعد می توان پایه فیوز سوخته شده را عوض کرد. ترانس 600 به بالادر پستهای زمینی استفاده می شود. منظور از اینکه در اکثر موقع نول برقرار می شود این است که فاز آن روی شبکه قطع می کند و برگشتی فاز روی نول می رود و نول برقرار می شود.

قسمتهای مختلف ترانس:

۱- بوئینگ فشار متوسط سه عدد

۲- بوئینگ فشار ضعیف چهار عدد که یک نول و سه فاز می باشد.

۳- مقره فشار متوسط

۴- مقره فشار ضعیف

۵- واشر: واشر بردو نوع استک ۱- تخم مرغی ۲- تخت

۶- برق گیر سه عدد روی مقره های فشار متوسط

۷- بدنه ترانس که به زمین وصل می شود

۸- سیم پیچ اولیه و ثانویه

چند نکته ای در مورد آزمایش اتصالات ایمنی ترانس

چنانچه می دانیم ترانسهای شبکه توزیع سه فاز بوده و یک نول هک از نقطه صفر ستاره ثانویه برای کشرکهای تک فاز گرفته می شود. که این فازها هر کدام در جعبه پایین ترانس به یک شین وصل می شود و خروجی های شین بستگی به مقدار مصرف و قدرت ترانس از آن منشعب می شود که نول هم یک شین مخصوص به خود دارد که باید زمین شود. همچنین اعضای دیگری که اتصال زمین می شوند بدنه جعبه و بدنه ترانس می باشند.

برای آزمایش اینها باید توسط ارت سنج که دو خروجی در راستای هم با زاویه ۱۸۰ درجه در فاصله ۶-۵ متری ارت سنج توسط میخها به زمین وصل می شوند و خروجی دیگر به قسمتهای مورد آزمایش وصل می شود مقادیر به دست آمده نباید از ۱ اهم بیشتر شود در غیر این صورت سیستم ارت ما ناقص بوده و باید تعمیر و بازنگری شود. فواید این بازنگری و آزمایش در رفع خطرات ناشی از برق گرفتگی می باشد.

کنتاکتور :

کنتاکتورها یکی از مهمترین قسمتهای یک تابلو با فرمان از راه دور می باشند که باید راجع به آنها بیشتر توضیح داده شود . ابتدا اصول کار کنتاکتورها توضیحاتی می دهیم .

۱- اصول کار : کنتاکتور با داشتن قطعات زیر به صورتی که گفته شد

عمل می کند .

الف (هسته مغناطیسی ب) لنگر (هسته متحرک) ج) پیچک (بویین) د) فنر

برگردان (ذ) کنتاکتهای بسته هـ) کنتاکتهای باز

در کنتاکتور ، به هنگام وصل کنتاکتهای باز بسته می شوند .

بویین در منبع اتصال به منبع ولتاژ ، هسته مغناطیسی را آهن ربا کرده و لنگر یا

هسته متحرک را به سمت خود جذب می کند . در اثر جابجایی هسته متحرک

کنتاکتهای بسته باز و کنتاکتهای باز بسته می شوند . در این صورت گفته می شود

که هسته تحریک شده است . تا زمانیکه پیچک به منبع وصل است هسته متحرک

(لنگر) به هسته ثابت چسبیده است مگر آنکه از منبع جدا شود . در این صورت

فنر برگردان که در موقع تحریک به صورت فشرده بود باعث برگرداندن هسته

متحرک به حالت اول خود می شود و اصطلاحاً کنتاکتها آزاد می شوند .

در نقشه ها کنتاکتور را با حرف G مشخص می کنند .

۲- مشخصات کار : کنتاکتورها نیز مانند هر وسیله الکتریکی مشخصاتی دارد که

شرایط کاربرد آنها را معین می کنند . این شرایط عبارتند از :

۲- درجه حرارت کار

۱-ولتاژ نامی

۳- توان یا جریان نامی

۴- ظرفیت ترمینال

۵- عمر مکانیکی

۶- جریان حرارتی

۷- انرژی مصرفی بوبین

۸- جریان حرارتی

۹- زمان عملکرد

۱۰- تعداد کنتاکتها

۱- جریان نامی :

چنانچه گفته شد کنتاکتور نوعی کلید است . بنابراین بدیهی است نسبت به

جریانی که هدف قطع و وصل آن است ، حجم و شکل کنتاکتورها فرق خواهد

کرد . مثلاً یک کنتاکتور در شرایط استاندارد AC3 (بار موتور روتور قفسی) اگر

بتواند ۶۳ آمپر آمپر را قطع و وصل کند . معمولاً می تواند در شرایط استاندارد

AC1 (با روشنایی اهمی) بار ۸۰ آمپر را قطع و وصل کند . به کنتاکتهایی که

جریان اصلی را قطع و وصل می کنند کنتاکتهای قدرت گفته می شود . که همیشه

سه عددند . البته در کنتاکتهای ورودی را با شماره های ۳ و ۵ و کنتاکتهای

خروجی را با اعداد ۲ و ۴ و ۶ مشخص می کنند .

اهرم کنتاکتور، کنتاکتهای دیگری را هم قطع و وصل می کند که این کنتاکتها ،

کنتاکتهای فرمانند که دارای ظرفیت جریانی کم بوده و در حدود ۶ تا ۱۰ آمپری

می باشند . البته کنتاکتهای دیگری هم هستند که با رقم های دوتایی مشخص

می شوند که این نوع کنتاکتها ، کنتاکتهای کمکی هستند .

۲- عمر مکانیکی :

هر کنتاکتور یک عمر مکانیکی دارد که بعد سپری شدن آن فرسوده می شود . این

عمر بر چسب تعداد قطع و وصلها بیان می شود . عموماً عمر کنتاکتور بین ۲ تا ۴

میلیون بار کار تغییر می کند که البته به ولتاژ و جریان کار نیز بستگی دارد . یکی

از عوامل مهم دیگر جنس آلیاژ بکار رفته است .

۳- ولتاژ نامی :

هر کنتاکتور ممکن است از نظر ولتاژ و فرکانس در شبکه های مختلفی کار کند .

برای مثال شبکه برق ایران 380v و شبکه برقی کشورهای 220 v است . درجه

عایق بودن کنتاکتورها باید طوری باشد که اجزاء یاد شد بتواند در این ولتاژها کار

کند .

۴- انرژی مصرفی بوبین :

بوبین کنتاکتور را می توان برای کار با ولتاژهای مختلف سیم پیچی کرد . این

ولتاژها می توانند از ۲۴ ولت مستقیم تا ۶۰۰ ولت مستقیم (ف : متناوب) تغذیه

کرد . در صورتیکه ولتاژ مستقیم به بوبین متصل شود کنتاکتورها مشخصات
بهتری نشان می دهند .

برای اخذ نتایج بهتر گاهی به هر کنتاکتور ، یک یکسو کننده پل نیز اضافه
می شود . برای کم کردن توان مصرفی ناشی از بوبین (که به صورت گرم شدن
آن است) از یک مقاومت می توان استفاده کرد . می دانیم نیروی
الکترومغناطیسی با مجذور فاصله هسته متحرک تا هسته ثابت نسبت عکس دارد .
چون این نیرو تابع ولتاژ دو سر پیچک است بلافاصله از وصل کردن می توان
مقاومت را با بوبین سری کرد .

در این نوع اتصال که به آن اتصال اقتصادی نیز گفته می شود . به علت کاهش I
مقدار ERI2 کم خواهد شد .

۵- زمان عمل :

منظور از زمان عمل زمانی است که طول می کشد تا کنتاکتها باز یا بسته شوند .
در کنتاکتورها و لوله ها این زمان را طوری تنظیم می کنند که عمل قطع و وصل
در زمان معینی بوقوع پیوندد . این زمان در حدود میلی ثانیه (تا ۲۰ میلی)
می باشد .

۶- درجه حرارت کار :

این درجه در حدود ۲۰ تا ۶۰ درجه سانتیگراد است .

۷- ظرفیت ترمینال :

منظور از ظرفیت ترمینال ، ظرفیت کنتاکتها برای بستن تعدادی سیم با سطح مقطعی معین می باشد این ظرفیت با افزایش ظرفیت کنتاکتورها بالا می رود .

۸- جریان حرارتی :

حداکثر جریانی است که در اثر آن ، کنتاکتور صدمه می بیند .

۹- تعداد کنتاکتها :

در قسمت ۱ توضیح داده شده است .

STOP & START

استوپ و استارت :

استوپ و استارتهای نوعی شناسی های کنتاکتی هستند که در زیر آنها فنری تعبیه شده و توسط اهرمی که با دست فشار داده می شود ، کنتاکت عمل می کند .

وقتی فشار انگشت حذف می شود ، فنر مربوط کنتاکت را به حالت اولیه در

می آورد اگر در وضعیت عادی ، یعنی بودن اعمال فشار کنتاکت باز باشد آن

شستی را START (روشن) می گویند و اگر در وضعیت عادی کنتاکت بسته باشد

این شستی را شستی خاموش یا STOP می گویند . شستی خاموش که گاهی با

علامت O مشخص می شود و همیشه دکمه قرمز دارد و شستی روشن که گاهی

با علامت I نیز مشخص می شود حتماً رنگ سیاه دارد . البته ممکن است همراه

کنتاکت بسته شستی خاموش یک کنتاکت باز نیز وجود داشته باشد و همچنین

همراه کنتاکت باز شستی روشن ، یک کنتاکت بسته هم وجود داشته باشد .

شستی های خاموش روشن را در نقشه ها با حروف b نمایش اده و با علامت زیر

نمایش می دهند .

چرخ های سیگنال :

چراغ علامت یا سیگنال مورد استفاده در مدارهای فرمان یک چراغ کم قدرت

($1/2$ تا ۵ ولت) است که با ولتاژهای مختلف از ۲۴ تا ۲۲۰ ولت کار می کند .

این چراغها معمولاً در سه رنگ استاندارد قرمز ، سبز و نارنجی ساخته می شوند .

به عنوان مثال در کارخانه ای که تعداد زیادی موتور در آن واحد مشغول بکار

بورده و فواصل آنها تا تابلوهای کنترل نسبتاً زیاد است از چراغ قرمزی که توسط

کنتاکت بازی از کنتاکتور اصلی موتور روشن می شود استفاده می کنند با استفاده

از کنتاکت بسته هماهنگ کنتاکتور می توان چراغ سبزی را که نمایشگر حالت

خاموشی موتور است روشن کرد.

در نقشه ها برای نمایش چراغ سیگنال از حرف h استفاده می شود .